
Evangelická teologie

Bakalářské studium

Starý zákon – Úvod do studia Požadavky ke zkoušce

Předpoklady: dva zápočty z přednášek kurzu Úvodu do studia Starého zákona (zápočet ze zimního semestru a zápočet z letního semestru; obvykle se konají formou písemného testu v poslední hodině výuky daného semestru – viz oznámení během výuky).

Látka: Věcná znalost starozákonních látek; základní vědomosti o dějinách Bible (obecně o vzniku Bible jako kanonické sbírky textů, o typech kánonu, jazykových verzích a o nejdůležitějších českých překladech).

Bible – např. ČEP; Starý zákon – apokryfy, Praha 1985;
Jan Heller, *Přehled Starého zákona*, skriptum IES.

I. TÓRA

1. Genesis

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění:* předvěk – dvě zprávy o stvoření, hřích, rodokmeny...; praotcové, Josefovská novela.
- b) *Kdo jsou to:* Eva; Kain; Lámech; Henoch; Noé; Terach; Náchor; Lában; Abraham, Sára a Hagar; Lot; Moáb; Izák; Rebeka; Ezau; Lea a Zilpa; Ráchel a Bilha; Ónan, Tamar a Juda; Josef; Potífarova žena?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* první a druhá zpráva o stvoření; příběh počátku hříchu; o potopě; o stavbě věže; zapírání manželek (paralely!); o rozchodu Abrama s Lotem; válka králů; o Sáře a Hagar; o zaslíbení Abramovi; o Abrahamových hostech; o Sodomě a Gomoře; o původu Amóna a Moába; o svázání („obětování“) Izáka; cesta pro Izákovu ženu Rebeku; spory o prvorozenství mezi Jákobem a Ezauem; Jákob získává prvorozenecké požehnání; sen v Bét-el; u Lában; u Jáboku; setkání Jákoba a Ezaua; pomsta nad šekemskými muži; Josef a jeho bratři; Josef v Egyptě; Josef a jeho bratři v Egyptě; Jákobovo požehnání?
- d) *Kde je (na mapě):* Ur Kaldejců; Sodoma; Egypt; Beer Šeba; Kirjat Arba?

2. Exodus

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění:* V Egyptě, Mojžíš, velikonoce (pesach) a vyjití z Egypta, na poušti, na Sinaji, zákonná ustanovení.
- b) *Kdo jsou to:* Šifra a Púa; Mojžíš; Sipora; Jitro; Mirjam; Áron; Jozue; Becalet a Oholiab?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* narození Mojžíše; mládí v Egyptě; zjevení Hospodinova jména; vyjednávání s faraónem, egyptské rány; slavení pesachu; přechod přes moře; křepelky – mana – voda; válka s Amálekem; Sínaj – desatero; „knihy smlouvy“; bohoslužebná ustanovení; býčci v podhůří?
- d) *Kde je (na mapě):* území Gošen; město Raamses; poušť Páran; tzv. Mojžíšova hora?

3. Leviticus

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění:* Obětní řády; očišťovací řády, „zákon svatosti“;
- b) *Kdo jsou to:* Nádab a Abihú, Eleazar a Itamar?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* čistá a nečistá zvíř; čistota a nečistota lidí; den smíření (jom kipur); řád každodenního života: „milovat budeš bližního svého...“; trest: „oko za oko, zub za zub“; rok odpočinutí a léto milostivé?

4. Numeri

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění:* Zákonná ustanovení; tažení k zaslíbené zemi; v Zajordání
- b) *Kdo jsou to:* Eldad a Médad; Kórachovci, anákovci; Káleb; Dátan a Abíram; Balák a Bileám?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* osvědčení nevin, nazírství, „Áronské požehnání“, Mojžíšův duch sedmdesáti starším; Mirjam a Áron proti Mojžíšovi; vyslání zvědů; vzpoura Kórachovců; Edóm brání Izraeli v cestě; hadi a bronzový had; Balák a Bileám?
- d) *Kde je (na mapě):* Chebrón; Kádeš-Barnea; Arnón; území Moábu?

5. Deuteronomium

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění:* Shrnutí dosavadní cesty; principy víry; deuteronomistický zákoník; závěrečné řeči; konec Mojžíšův?
- b) *O čem a kde jsou následující místa:* Desatero; Slyš Izraeli...; deuteronomistická výzva k následování; kde a jak obětovat; desátky; kalendář slavností; levirátní zákon; „malé dějepisné krédo“; dvanáct kleteb?
- c) *Kde je (na mapě):* hora Nébo; Chešbón; Aštarót?

II. A. PŘEDNÍ PROROCI

Jozue

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění*
- b) *Kdo jsou to:* Jozue; Rachab; 7 klatých národů (Kenaánci, Emorejci Chivejci...)?
- c) *Kde je (na mapě):* Jericho; Gilgál; Bét-šemeš; Bét-el; Aj; Lajiš = Dan; Beer-Šeba; Ebal; Gibeon; Libna; Šekem; Lakíš; Negeb; Gáza; Aškalon; Dor; Týr; Sidon; Bášan; Jábok; pohoří Gilead; pohoří Gilboa; pohoří Chermón; pohoří Karmel; hora Tábor; rovina Šefela; Šárónská rovina; rovina Jezreel; potok Kerit; potok Jarmuk; potok Jábok; území Judy, Efraima, Edómců, Moabců a Amonců?
- d) *O čem a kde jsou následující místa:* Zvědové v Jerichu; Přechod Jordánu; Gilgálský památník; pád Jericha; Akánova krádež; dobytí Aje; smlouva s Gibeónany; dělení země; obnova smlouvy s Hospodinem?

Soudců

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění*
- b) *Kdo jsou to:* malí a velcí soudcové; Eglón; Jerubaal; Abimelek; Manoach; Delíla?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* Debora vyzývá Baráka do boje proti Síserovi; Debořina píseň; Gedeonovy příběhy; Jótamova bajka; Jiftachovy příběhy; Samsonovy příběhy; Míka a Danovci; Gibejci / Benjamínovci proti Izraeli?

Knihy Samuelovy a Královské

- a) *Názvy knih, jejich všeobecné charakteristiky a základní rozčlenění*
- b) *Kdo jsou to:* Elkána a Chana; Élí, Kíš; Jónatan; Jišaj; Achímelek, Dóeg Edómský, Akíš; Ebjátar; Nábal a Abigail; Abné; Mefíbošet; Joáb; Bat Šeba; Uriáš; prorok Nátan; kněz Sádok; Amnon a Támar; Chíram Týrský; Achijáš Šíloský; Jerobeám; Rechabeám; Omrí; Achab; Jezabel; Obadjáš; Ben-hadad; Nábot Jizreelský; prorok Míkajáš; Géchazí; Šunemanka; Naaman Aramejský (syřský); Jehú; Sancherib; Chizkijáš; Néko; Jošiáš; Nebúkadnesar; Jójakím?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* Samuel v Šílo; příběhy truhly; nástup Saule k moci i jeho úpadek; vyvolení Davida, jeho pomazání, boj s Goliášem, spory se Saulem; příběhy jeho „partyzánského“ a „žoldnéřského“ období; David v Hebronu a v Jeruzalémě; hřích s Batšebou; Abšalóмова vzpoura; Adoniášova vzpoura; Šalomoun králem; stavba chrámu a jeho moudrost; rozdělení království, svatyně v Bét-elu a v Danu, prorok z Judska; Omrí a jeho samařská dynastie; Achab; Eliášovy příběhy; Jošafat a Achab; Elišovy příběhy; pád severního království za krále Hošey; králování Chizkijášovo; Jošiášova reforma; poslední judští králové ve stínu Babylóna a pád Jeruzaléma?

II. B. ZADNÍ PROROCI

Izajáš

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika, dějinný kontext a základní rozčlenění*
- b) *O čem a kde jsou následující místa:* Píseň o vinici; povolání proroka; slovo Achazovi o Immauelovi; zaslíbení mesiášského „syna“; proutek z pařezu Jišajova; Sancherib v Judsku a Izajášova podpora Chizkijáše; potěšování lidu a vize vyvoleného služebníka; Kýros jako Hospodinův pomazaný; vize Hospodinova zástupně „trpícího služebníka“?

Jeremjáš

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění*
- b) *Kdo to je:* Pašchúr; Báruk; Chananjáš; Ebedmelek; Gedaljáš?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* Povolání proroka; prorokův nářek nad vlastním osudem (Jr 15); návštěva u hrnčíře; demonstrativní rozbití džbánů v Údolí syna Hinnomova; demonstrace se jhem na šíji; optimista Chananjáš; Jeremjášův dopis odvečeným do Babylóna; Ráchelin pláč; smlouva vepsaná do srdce; král Jójakím pálí svitek s Jeremjášovými slovy; Jeremjáš v cisterně zachráněn Ebedmelekem?

Ezechiel

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění*
- b) *O čem a kde jsou následující místa:* Ezechiellovo vidění nebeského „vozu“; prorokovo poslání; Jeruzalémské nešvary; odpovědnost proroka za lid; odsudek sobeckých pastýřů Izraele a zaslíbení dobrého pastýře; zaslíbení obnovy a vidění na pláni (suché kosti); zlý Góg z Magógu bude poražen; vize nového Jeruzaléma; znovusjednocení Izraele a Judy?
- c) *Kde je (na mapě):* kaldejská země, průplav Kebar, Raba Amónská, Moáb, Edóm, Týr?

Dódekaproféton (Dvanáct malých proroků)

- a) *Jejich názvy, základní charakteristiky (před- či poexilní?) a důrazy*
- b) *O čem a kde jsou následující místa:* **Ozeášův** sňatek s nevěstou -- Lóručama a Lóamí; přirovnání k nevěstce; Boží soucit s „mládenečkem Izraelem“; ohlášení trestu Izraeli. **Jóelova** vize kobylkové pohromy; den Hospodinův s vylitím Ducha (-- Sk 2); apokalyptický soud v dolině Jóšafat. **Amosův** původ; jeho ohlášené soudy nad pronárody a

Izraelem; vize koše zralého ovoce -- soud vůči Izraeli, obnova Judska. **Abdiášova** řeč proti Edómu/Ezauovi. **Jonášův** příběh jako kontrapunkt „xenofobním“ prorockým důrazům. **Micheášův** nářek nad Judou; vize nového Jeruzaléma („meče v pluhy“ 4,3) vzpomínka na Baláka a Bileáma. **Nachumova** radost nad vyvrácením Ninive, ohrožujícího Judu. **Abakukova** etická racionalizace vyvrácení Jeruzaléma a vize, že to tak nezůstane. **Sofonjášova** vize dnu Hospodinova trestu nad Jeruzalémem i cizími městy a příslibení záchrany. **Ageova** výzva místodržícímu Zerubábelovi a veleknězi Jóšuovi, aby pokračovali v stavbě Hospodinova domu. **Zacharjášova** vidění muže na ryzáku i muže s provazem, adresované knězi Jóšuovi, vize vyzývající ke stavbě a kreslící příchod říše mesiášovy. **Malachiášovo** ujištění, že si Hospodin vyvolil Jákoba, nikoli Ezaua; výčitka Judovi, že porušil smlouvu, nařízení desátku a příslib dne Hospodinova podobného hořící peci?

III. SPISY

Žalmy

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění:* Žalmy jako bohoslužebná kniha, formální rozdělení na pět knih; „písně stupňů“; problém dějpravných situačních nadpisů; akrostichické
- b) *O čem jsou následující žalmy:* 1, 14=53, 22, 23, 51, 110, 117, 119, 133, 136?

Jób

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika a základní rozčlenění:* Rámeček a „vnitřek“.
- b) *Aktéři:* Jób, Elífaz, Bildad, Sófar, Elíhú
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* Satanova sázka; Jób proklíná den svého narození; Stanovisko tří přátel, stanovisko Elíhú; Boží odpověď Jóbovým přátelům?

Příslloví

- a) *Název knihy, všeobecná charakteristika mudroslovné literatury a základní rozčlenění knihy.*
- b) *O čem a kde jsou následující místa:* Chvála moudrosti; varování před cizí ženou; číselná sbírka; chvála ženy statečné?

Rút

- a) *Název knihy, všeobecná charakteristika, základní rozčlenění knihy, liturgické uplatnění.*
- b) *Kdo jsou to:* Noemi; Elímelek. Machlon, Kiljon, Boáz?
- c) *Která ustanovení zákona kniha předpokládá (ustanovení o levirátním sňatku apod.)?*

Píseň písni

- a) *Název knihy, všeobecná charakteristika, a základní rozčlenění knihy, liturgické uplatnění, typologie výkladů.*

Kazatel

- a) *Název knihy, všeobecná charakteristika mudroslovné literatury a základní rozčlenění knihy, liturgické uplatnění.*
- b) *O čem a kde jsou následující místa:* Pomíjivost, je čas... i čas...; báseň o pamatování na smrt; ...na tom u člověka všechno záleží?

Pláč

- a) *Název knihy (MT ~ LXX a Vulg), všeobecná charakteristika, liturgické uplatnění.*

Ester

- a) *Dějinné okolnosti vyprávěného příběhu, osnova příběhu, aktéři příběhu, liturgické uplatnění knihy; teologický svéráz.*
- b) *Kdo jsou to:* Vašti, Achašveróš, Hadasa, Haman, Mordokaj?

Daniel

- a) *Název knihy, její všeobecná charakteristika, základní rozčlenění:* charakteristika apokalyptiky, kapitoly 1-6 vs. 7-17, jazyk knihy
- b) *Kdo jsou to:* Nebúkadnesar, Chananjáš=Šadrak, Míšael=Mešak, Azarjáš=Abed-nego, Beltšasar, Belšasar, Darjavěš, Věkovitý, syn člověka; Míkael?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* stravovací omezitelnost čtyř Judejců; Nebukadnéšarův sen; jeho zlatá socha; zapuzený král; píšící ruka; Daniel ve lví jámě; Danielovo vidění Syna člověka a muže ve lněném oděvu?

Ezdráš a Nehemjáš

- a) *Názvy obou knih, jejich dějové zasazení, základní rozčlenění:*
- b) *Kdo jsou to:* Kýros, Dareios, Artaxerxes, Zerubábel, Ješua, Rechúm, Ezdráš, Nehemjáš, Ageus, Zacharjáš, Sanbalat?
- c) *O čem a kde jsou následující místa:* Položení základních kamenů; „lid země“ proti judskému lidu; původ Ezdráše a jeho příchod do Jeruzaléma; výsledek jeho kázání; původ Nehemjášův, jeho příchod do Jeruzaléma a stavební činnost; Ezdrášovo čtení z knihy Zákona podle Nehemjáše?

Knihy Paralipomenon

- a) *Názvy knih, jejich teologické důrazy (chronistického díla, příbuzné spisy ve SZ?), zařazení v různých kánonech, dějpravný záběr od... do...*

IV. KNIHY DEUTEROKANONICKÉ – APOKRYFY

- 1) Problematika zařazení v různých typech kánonu
- 2) 3. Ezdráš
- 3) Přídavky k Ester
- 4) Júdit – dějová osnova
- 5) Tóbiáš – dějová osnova
- 6) 1. a 2. kniha Makabejské – dějová osnova první, charakteristika druhé; *Kdo jsou to:* Antiochos IV. Epifanés; Apollónios; Matitjáš; Juda Makabejský; Lýsias; Alkimos; Níkánor; Jónatan; Šimeón.
- 7) Kniha Moudrosti (Šalomounovy) – doba a prostředí vzniku
- 8) Sírachovec (= Ekklesiasticus) – jazyk díla, doba sepsání, teologický svéráz
- 9) Žalmy Šalomounovy
- 10) Báruk – dějové zasazení a pravděpodobná doba vzniku, důrazy.
- 11) List Jeremjášův
- 12) Přídavky k Danielovi

V. BIBLE JAKO KNIHA (RŮZNÝCH) SPOLEČENSTVÍ NA CESTĚ DĚJINAMI

- 1) **Typy kánonu**
 - a) Hebrejská bible (palestinský kánon) – struktura a rozsah
 - b) Samaritánský kánon
 - c) Řecká bible (Septuaginta = LXX – struktura a výčet knih) a další řecké překlady (Aquila, Symmachus, Theodotion)
 - d) Latinská bible (Jeronýmův překlad, Vetus Latina, Vulgata)
 - e) Reformační starozákonní kánon
- 2) **Bible v češtině**
 - a) Nejstarší překlady do češtiny
 - b) Bible kralická – doba, rozsah, specifické okolnosti a rysy překladu
 - c) Moderní české překlady
- 3) **Bible v církvi**
 - a) Problém inspirace Písma a jeho dobové podmíněnosti
 - b) Vztah SZ a NZ
 - c) Vztah Písma a tradice (vykládající komunity).

Literatura: viz seznam literatury – ÚSSZ.

Termíny: ÚSSZ se zkouší po druhém semestru studia jako součást komisionální zkoušky (viz Pravidla pro organizaci studia, čl. 14).

POZOR! V září před dalším úsekem studia obvykle probíhá intenzivní kurz hebrejštiny. Během intenzivního jazykového kurzu se nelze věnovat jiným povinnostem a proto v září nejsou vypisovány žádné zkušební termíny. Zkoušku z ÚSSZ je de facto nutné složit nejpozději do konce srpna, resp. v červnových termínech. Termíny jsou vypisovány v harmonogramu akademického roku.

Examinátor: doc. Jan Růckl, Ph.D.

Starý zákon – hebrejštiny Požadavky ke zkoušce

Předpoklady: zápočty z látky jazykového kurzu ze zimního i letního semestru (zápočet ze zimního semestru a zápočet z letního semestru se obvykle konají formou písemného testu v poslední hodině výuky příslušného semestru).

Látka:

- a/ Hlasitá četba, překlad a analýza předem připraveného textu - celkem 4 perikopy (cca á 20 veršů, alespoň jedna poetická).
- b/ Hlasitá četba, překlad a analýza předem nepřipraveného textu (několikaveršový oddíl gramaticky středně náročného biblického textu).
- c/ Analýza předložených gramatických tvarů a znalost slovní zásoby (ústní test na základě písemných předloh).

Literatura: viz seznam literatury – hebrejštiny.

Termíny: během letního zkušebního období (červen, září; obvykle na konci 2. ročníku denního Mgr. studia). Termíny jsou vypisovány na webstránce -- jdi na vypsání termínů.

Examinátor: doc. Petr Sláma, Ph.D.

Starý zákon – 1. souborná zkouška / Bakalářská zkouška Požadavky ke zkoušce

Předpoklady: Zkouška z Úvodu do studia NZ, zkouška z řečtiny a zápočet z prosemináře NZ

Před zkouškou se předkládají písemné podklady k exegezi zvolených oddílů a seznam nastudované literatury.

Látka: První odborná zkouška ze SZ zahrnuje látku exegetické metodologie (samostatný odborný výklad biblického textu), dobového pozadí Starého zákona, dějin starověkého Izraele a literárního úvodu do Starého zákona.

a/ Exegeze: Každý si připraví **4 oddíly hebrejského textu SZ** (cca á 20 veršů), z toho alespoň jeden poetický. Exegeze zahrnuje hlasité čtení a vlastní překlad textu, textovou kritiku, zhodnocení formy (literárního druhu), popis stavby oddílu (v návaznosti na kontext), detailní zpracování terminologie a frazeologie, zařazení do literárního a do historického kontextu, pokus o formulování základní intence a interpretačních problémů (v rozsahu probíraném na prosemináři SZ).

Písemné exegetické přípravy se předkládají dva dny před zkouškou.

Vlastní pracovní překlad by měl obsahovat také textově-kritické poznámky, srovnání se starověkými versemi i moderními překlady.

Přípravy nemusejí být formálně zpracovány jako kvalifikační práce (např. seminární papery), jedná se ryze o studentovu přípravu ke zkoušce. Materiál může být psán rukou, ve studentově mateřštině (musí však obsahovat vlastní překlad zpracovaných textů do češtiny).

Materiály je možné zaslat emailem (PDF) nebo odevzdat do poštovní přihrádky examinátora na děkanátě ETF.

Při zkoušce z exegeze připraveného textu (nikoli při jeho překladu!) je možné do materiálů nahlížet, výklad podpořit využitím připravených diagramů apod.

b/ Látka dobového pozadí, dějin Izraele a literárního úvodu je orientačně vymezena těmito tematickými okruhy:

I. LITERÁRNÍ ÚVOD

1. Dějiny disciplíny od starověku do XX. století. Origenes, Hieronymus; masoretské školy; středověká biblistika, humanisté a reformátoři; osvícenství, racionalistický historismus; J. Wellhausen. 19. Exegetické školy, metody kritického přístupu - diskuse XX. stol. jednotlivé typy exegetického přístupu a jejich hlavní representanti.

2. Česká starozákonní biblistika. České překlady SZa; čeští biblisté.

3. Předpoklady literární tvorby a technická stránka lit. tradice. Ústní a písemné podání; technická stránka a dějiny písemnictví.

4. Literární útvary ve SZ. Základní formy biblické literatury, jejich charakteristika a funkce.

5. Semitské typy kánonu. Textus masoreticus; Samaritanus; Pešitta; Targumy.

6. Nesemitské typy kánonu. Septuaginta, ostatní řecké verse (Symmachus, Aquila, Theodotion), Vetus Latina, Vulgata.

7. Tóra - Pentateuch. Problematika vzniku /hlavní hypotézy/ a konečný tvar látek.

8. Tzv. /nová/ hypotéza pramenů a její kritika – jednotlivé "prameny", resp. "tradiční proudy" (J, E, P, D), jejich charakteristika literární, historická a teologická).

9. Deuteronomium a tzv. deuteronomistická škola..

10. Deuteronomistické dějpravné dílo (Přední proroci) jako literární a dějpravná kompozice.

11. Zadní proroci (Iz, Jr, Ez + 12 malých).

12. Chronistické dějpravné dílo (Ezd, Neh, 1-2Pa).

13. Poetické texty. Literární charakteristika žalmů, typy jejich literárních druhů a jejich příslušné funkce (hymnus, chvalo zpěv, díkůvzdání, nářek atd.).

14. Sváteční svitky (*megilot*), jejich literární a teologická charakteristika, liturgické užití.

15. Mudroslovná literatura SZa.

16. Starozákonní tradice eschatologické a apokalyptické.

17. Mimobiblické texty předexilní – Mari, Ugarit, El-Amarna, nápisy kenaánské, ostraka.

18. Mimobiblické texty poexilní a literatura judaismu – Elephantine, Qumrán, apokryfy, pseudepigrafy, midraše, Talmud.

II. DOBOVÉ POZADÍ SZ A DĚJINY STAROVĚKÉHO IZRAELE A JUDSKA

a) všeobecná orientace v disciplíně

1. Historicko-geografický přehled Syropalestiny. Hranice území, severojižní pásy a jejich charakteristika; klima, osídlení, způsob obživy, cesty.

2. Historický přehled - kulturně-civilizační a politické epochy. Doba kamenná, bronzová, železná; nadvlády velmocí v oblasti "úrodného půlměsíce".

b) dějiny starověkého Orientu a dějiny Izraele

3. Historické pozadí příběhů praotců – doba první poloviny 2. tis. př.n.l.

4. Vyvedení z Egypta a cesta pouští. Okolnosti; hypotetické historické /re/konstrukce.

5. Historičtí předchůdcové a sousedé Izraele v Palestině. Národy "úrodného půlměsíce" (zejména Syropalestiny), jejich třídění a charakteristika (sociální, rasová, politická, náboženská).

6. Příchod "Izraele" do Palestiny. Okolnosti a postup získání země; hlavní hypotézy, jejich argumenty a kritika.

7. Kmenový svaz, tzv. doba soudců. Jeho vznik a řády; instituce; hypotéza o amfyktionii a její kritika.

8. Raná doba monarchická – Samuel a Saul. Okolnosti vzniku království; charakteristika Saulovy vlády.

9. Doba Davidova a Šalomounova. Jeruzalém jako politické a náboženské centrum, problematika unie "Izraele a Judska".

10. Tzv. doba rozděleného království (do pádu Samaří). Zejména charakteristika doby Omrívců.

11. Judsko v době od pádu Samaří do pádu Jeruzaléma. Pokusy o náboženské reformy, jejich charakteristika a představitelé.

12. Konec judského království, babylonské zajetí. Výrazné osobnosti této doby; mezinárodní kontext (proměny vztahů assyrské, egyptské a novobabylonské říše a jejich dopady v Judsku).

13. Doba babylonského exilu; návrat ze zajetí. Formativní význam exilní náboženské obnovy a její průmět do programů obnovy po návratu z exilu (jednotlivé etapy návratu z exilu; dějinné okolnosti a postupná realizace obnovy komunity v zemi).

14. Doba perská. Ráz říše, charakteristika podmaněného Judska.

15. Doba helenistická. Charakteristika politických, ekonomických, kulturních a náboženských poměrů.

16. Doba makkabejská. Konflikt helenistických a rigorózně judaistických skupin. Okolnosti, program a průběh povstání; doba vlády Hasmonevců.

17. Doba římská. Charakteristika politických, kulturních a náboženských poměrů; římská správa Judska (zejména éra Heroda Velikého).

c) náboženství Izraele a jeho kontext

18. náboženství semitských nomádů; svatyně a rity

19. "Bůh otců", bůh El a JHWH ("Hospodin")

20. charakteristika "jahwismu", hypotézy jeho vzniku a původu

21. tradice "svatých válek"

22. základní svátky Izraele: pesach a nekvašené chleby, letnice, stánky

23. obětní kult a jeho praxe, typy obětí a jejich rituály

24. proroctví - náboženská a společenská funkce proroků, formy jejich působení

25. náboženské rity během lidského života (obřizka; plnoletost; svatba; úmrtí a pohřeb)

26. náboženství a právo - proměny právních institucí v náb. kontextu

27. oficiální náboženství a lidová víra v Izraeli

28. mimobiblické doklady náboženství Izraele

Literatura: viz seznam literatury - proseminář, dobové pozadí, literární úvod.

Termíny: během vyhlášeného zkušebního období. Termíny jsou vypisovány na webstránce -- jdi na vypsané termíny.

Examinátor: prof. Filip Čapek, Ph.D.

Nový zákon – Úvod do studia Požadavky ke zkoušce

Očekává se především:

- dobrá znalost NZ a orientace v něm jako předpoklad dalšího, hlubšího studia
- přehled o obsahu jednotlivých novozákonních knih a jejich základní charakteristika
- znalost základních pojmů

Zápočet na konci prvního semestru:

- orientace v synoptických evangeliích; určení vybraných citátů s přesností na kapitolu.

Zápočet na konci druhého semestru:

- zasazení vybraných citátů do správné novozákonní knihy; v případě J, Sk, Ř 1 Kor a Zj i určení kapitoly.

Tématické okruhy ke zkoušce:

- Ústní tradice, perikopy
- Synoptická evangelia - vzájemný vztah
- Markovo evangelium: základní charakteristika, struktura, obsah; mesiášské tajemství, disputace, mocné činy, předpovědi utrpení - jejich charakter a funkce v evangeliu, synoptická apokalypsa, pašijní příběh, problém původního závěru.
- Matoušovo evangelium - základní charakteristika, obsah, velké celky v Mt: kázání na hoře (blahoslavenství, "antithese"), vyslání učedníků, podobenství, pravidla vzájemného života, řeč proti farizeům, synoptická apokalypsa, speciální Matoušův materiál.
- Lukášovo evangelium - základní charakteristika, zaměření, lukášovská látka, vánoční příběh (srovnání s Mt), podobenství, chvalozpěvy, souvislost se Skutky apoštolskými.
- Janovo evangelium - obsah, základní charakteristika, srovnání se synoptiky, výroky "Já jsem...", janovské dialogy, Ježíšova řeč na rozloučenou, "velekněžská modlitba", Paraklétos; Skutky apoštolské - záměr, struktura, obsah, místo v novozákonním kánonu;
- Epištoly – charakteristika a rozdělení
- Pavlovské epištoly - základní témata, přehled o obsahu jednotlivých epištol.
- Obecné epištoly - situace, obsah, hlavní důrazy;
- Zjevení Janovo – charakteristika apokalyptiky, místo v novozákonním kánonu, přehled o obsahu

Literatura:

- Nový zákon s výkladovými poznámkami, Praha 1990, nebo jiný překlad (Kralická, Žilka, Petrů...); GILLIERON, B. Církev právě zrozená : kapitoly ze života prvních křesťanů. Nakladatelství Mlýn: Třebenice 1993
- ZUMSTEIN, J. Slovo v setmělém světě. Nakladatelství Mlýn: Třebenice 1995
- POKORNÝ, P. Vznešený Teofil...: teologie Lukášova evangelia a Skutků apoštolských. Nakladatelství Mlýn: Třebenice 1998
- CUVILLIER, E. Apokalypsa byla zítra. Nakladatelství Mlýn: Třebenice 1999
- MARGUERAT, D. Člověk z Nazaretu : co dnes vlastně víme o Ježíšovi. Nakladatelství Mlýn: Třebenice 1996
- NOVOTNÝ, A. Biblický slovník I-II. Kalich: Praha 1956

Nový zákon – 1. souborná zkouška / Bakalářská zkouška Požadavky ke zkoušce

Předpoklady: Zkouška z Úvodu do studia NZ, zkouška z řečtiny a zápočet z prosemináře NZ.

Zkouška se koná na základě vypsaných termínů v SIS, případně je možné ji domluvit individuálně – student osloví některého z vyučujících (J. Mrázek, J. Roskovec, D. Cielontko), osobně nebo prostřednictvím e-mailu.

Zkouška má tři části-okruhy.

ZÁKLADNÍ OKRUHY ZKOUŠKY A LITERATURA

1) Exegeze

a) Cílem této části zkoušky je prověřit schopnost studenta samostatně interpretovat biblický text s využitím odborných metodických přístupů a jeho pochopení principiálních východisek těchto metod.

b) Student si písemně připraví a předem předloží 3 exegeze, alespoň jeden z těchto oddílů musí být z evangelií a jeden z epištol; každý oddíl by měl mít kolem 10–15 veršů (lze mít jeden kratší, jeden delší...).

c) Exegeze by měla obsahovat vlastní překlad řeckého textu, syntaktický rozpis textu, interpretaci textově kritického aparátu z Novum Testamentum Graece (Nestle-Aland, 27./28. vydání), poznámky k literární formě/žánru, gramatickou a lexikální analýzu, zasazení perikopy do literárního kontextu, poznámky k relevantním historickým reáliím, reflexe

hlavních interpretačních linií v sekundární literatuře (např. vybraných komentářích) a také pokus o vystižení hlavního sdělení textu.

d) Písemné zpracování může mít formu (srozumitelných) poznámek, včetně odkazů na sekundární literaturu, nemusí to být souvislý text (článek).

e) Povinná četba jednoho titulu k (Novozákonní) exegezi nebo biblické hermeneutice:

- M. Oeming, Úvod do biblické hermeneutiky, Praha: Vyšehrad, 2001;
- P. Pokorný, Hermeneutika jako teorie porozumění, Praha: Vyšehrad, 2006;
- G.D. Fee, New Testament exegesis: a handbook for students and pastors, 3. vyd.; Louisville: Westminster John Knox Press, 2002;
- J.L. Bailey – L.D. Vander Broek, Literary Forms in the New Testament: A Handbook, Louisville: Westminster John Knox Press, 1992;
- J.H. Hayes – C.R. Holladay, Biblical Exegesis: A Beginner's Handbook, 4. vyd.; Louisville: Westminster John Knox Press, 2022;
- Udo Schnelle, Einführung in die neutestamentliche Exegese, 8. vyd, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2013;
- U. U. Kaiser, Neutestamentliche Exegese kompakt. Eine Einführung in die wichtigsten Methoden und Hilfsmittel, Tübingen: Mohr Siebeck, 2022;
- P. Filipi, Pozvání k naději: Kapitoly o homiletické hermeneutice a exegezi, Praha: Kalich, 2006;
- P. Pokorný: Úvod do exegeze Nového zákona (skripta KEBF), Praha, 1979.

2) Literární úvod

a) Cílem této části zkoušky je prověřit orientaci studenta v základních literárních a historických otázkách týkajících se jednotlivých novozákonních spisů, autorů a korpusů, tedy především kompozice novozákonních spisů, jejich vzájemných vztahů a jejich autorství.

b) Povinná četba jednoho z uvedených literárních úvodů (případně po domluvě jiného cizojazyčného úvodu):

- D. Marguerat (ed.), Úvod do Nového zákona: historie, písmo, teologie, Jihlava, Mlýn, 2014;
- P. Pokorný – U. Heckel, Úvod do Nového zákona: Přehled literatury a teologie, Praha: Vyšehrad, 2013.

3) Dobové prostředí

a) Cílem této části zkoušky je prověřit základní orientaci studenta v dějinách a kultuře prostoru, v němž žili autoři a první čtenáři či posluchači novozákonních spisů, tedy zhruba

b) Povinná četba jedné příručky dobového pozadí:

- D. Cielonko – T. Nicklas – L. Vuong – P. Dragutinovic (eds.), The World of the New Testament. Encountering Texts in Context, Minneapolis: Fortress Press, 2026 (příp. český překlad: Ze světa Nového zákona, Praha: Karolinum, vyjde brzy);
- J.B. Green – L.M. McDonald (eds.), World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts, Grand Rapids: Baker Academic, 2017;
- B. Longenecker – E.E. Shively – T.J. Lang (eds.), Behind the Scenes of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts, Grand Rapids: Baker Academic, 2024;
- N.T. Wright – M.F. Bird, The New Testament in its World: An Introduction to the History, Literature and Theology of the First Christians, London: SCPK, 2019;
- K. Erlemann et al.: Neues Testament und Antike Kultur (5 svazků), Neukirchen-Vluyn: Neukirchener, 2004-2008 (stačí výbor).

c) Povinná četba alespoň jednoho vybraného titulu k dílčí otázce z dobového prostředí (buď ze seznamu, nebo po konzultaci i jiný, např. cizojazyčný titul).

Příklady:

- P. Schäfer, Dějiny Židů v antice, Praha: Vyšehrad, 2003;
- O. Kaiser, Odkaz alexandrijských Židů, Praha: Vyšehrad, 2006;
- M. Hadas-Lebel, Filón Alexandrijský, Praha: Oikymenh, 2019;
- R.G. Kratz, Kumrán: Svítky od Mrtvého moře a vznik biblického judaismu, Praha: Vyšehrad, 2025;
- P. Pokorný, Řecké dědictví v Orientu: Helénismus v Egyptě a Sýrii, Praha: Oikymenh, 1993;
- J. Bednaříková, M. Habaj, M. Melounová, Dějiny Evropy 1: Evropa starověku Řekové, Římané a jejich sousedé (do roku 500), Praha: Vyšehrad, 2025;
- M. Sommer, Tajný život Římanů Starý Řím, jak ho neznáte, Praha: Vyšehrad, 2025;
- P. Matyszak, 24 hodin ve starověkém Římě Jeden den v životě lidí od gladiátora po císaře, Extra Publishing, 2025;
- M. Beard, SPQR: Dějiny antického Říma, Praha: Grada, 2025;
- J. Burian, Římské impérium. Vrchol a proměny antické civilizace, Praha: Svoboda, 1994;
- M. Grant, Dějiny antického Říma, Praha: BB art, 1999;
- R. Hošek, Náboženství antického Řecka, Praha: Vyšehrad, 2004;
- R. Dostálová – R. Hošek, Antická mystéria, Praha: Vyšehrad, 1997;
- P. Oliva, Svět helénismu, Praha: Arista, 2001;
- A. Giardina, Římský člověk a jeho svět, Praha: Vyšehrad, 2014;
- Z. Vítková, Gnostický Adam: Stvoření člověka a rajský příběh podle setovské mytologie, Praha: Herrmann & synové, 2017;

- F. Vouga, Dějiny raného křesťanství, Praha: Vyšehrad, 1997;
- A.H. Armstrong, Filosofie pozdní antiky, Praha: Oikymenh, 2020;
- K. Rudolph, Gnóze: Podstata a dějiny náboženského směru pozdní antiky, Praha, Vyšehrad, 2010;
- M. Ryšková, Pavel z Tarsu a jeho svět, Praha: Karolinum, 2014;
- M. Ryšková, Doba Ježíše Nazaretského: historicko-teologický úvod do Nového zákona, Praha: Karolinum, 2019;
- G. Stemberger, Talmud a midraš: Úvod do rabínské literatury, 2. vyd, Praha: Vyšehrad, 2011
- J. Šubrt, Římská literatura, Praha: Oikymenh, 2005.
- M. Öhler, History of Early Christianity. Religion, Culture, Identity, Waco: Baylor University Press, 2025 (pův: Geschichte des frühen Christentums, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2018).

d) Povinná četba jednoho starověkého textu (židovského, helénistického, nebo římského) a jeho reflexe ve vztahu k NZ – např. některá deuterokanonická kniha, židovský pseudepigraf, text ze Svitků od Mrtvého moře, rabínské texty, Nag Hammádí nebo některý text od starověkého autora (Josephus, Filón, Seneca, Cicero, Plútarchos, Suetonius, Tacitus, Caesar, Polybios a mnozí další).

České edice:

- S. Segert (ed.), Rukopisy od Mrtvého moře, Praha: Oikymenh, 2007;
- Z. Soušek (ed.), Knihy tajemství a moudrosti, nakl. Vyšehrad, 3 svazky;
- Jednotlivé svazky edice Antická knihovna nakl. Odeon / Svoboda / Arista / Baset (1969– – dosud);
- Jednotlivé svazky edice Rukopisy z Nag Hammádí, nakl. Vyšehrad (2008– – dosud 6 svazků);
- Jednotlivé svazky J.A. Dus (ed.), Novozákonní apokryfy I–III., nakl. Vyšehrad;
- Výroky otců / Pirkej Avot (překl. B. Nosek, 1994);
- P. Sláma, Tanu rabanan, Praha: Vyšehrad, 2010 (výbor z Mišny, Tosefty, midrašů, jeruzalémského a babylonského Talmudu).

OBVYKLÝ PRŮBĚH ZKOUŠKY:

- Student min. 5 pracovních dní před konáním zkoušky pošle 3 exegeze a seznam přečtené literatury vybranému zkoušejícímu
- Zkouška začíná jednou z exegezí, kterou vybere zkoušející – student krátce přečte v řečtině a přeloží část vykládaného oddílu a představí postup a výsledky své exegeze; zkoušející se táže doplňující otázky
- Ve vztahu k exegezi se zkoušející může blíže ptát i na teoretické otázky metodologie exegeze
- Z exegeze se přechází k obecnější diskusi o literárních problémech NZ v návaznosti na přečtenou literaturu
- Na základě vybrané četby a případně ve vztahu k diskutovaným textům pak zkoušející položí otázku z dobového prostředí

Magisterské studium

Starý zákon – 2. souborná zkouška / Magisterská zkouška Požadavky ke zkoušce

Druhá odborná zkouška zahrnuje oblast exegeze starozákonních textů, starozákonní teologie a biblické hermeneutiky.

Předpoklady: zápočet ze semináře SZ.

Dva dny před zkouškou se předkládají písemné podklady k exegezi zvolených oddílů a seznam nastudované literatury.

Látka:

a/ Exegeze SZ:

Student si ke zkoušce podle vlastního výběru připraví exegezi **čtyř oddílů hebrejského textu SZ** (cca á 20 veršů). Alespoň 1 kapitola přitom musí být z poetických látek.

Exegetická příprava zahrnuje tyto základní položky (nakolik konkrétní text daný postup umožňuje; metodický postup je procvičován v semináři):

- vlastní pracovní překlad (s textovými poznámkami, textovou kritikou atd.)
- posouzení variant, verzí (textová kritika); případně paralelní texty (synopse);
- jazykový rozbor textu (lexikální, gramatický, syntaktický, textově syntaktický);
- zohlednění literární formy a druhu, jejich tzv. Sitz im Leben;
- zařazení do historického kontextu či souvislostí (problém datování);
- posouzení dějin tradice (pokud text umožňuje diachronní rozbor);
- podrobný rozbor terminologie a frazeologie (v biblické mluvě obecně i ve specifické dikci daného textu; konkordance a věcné souvislosti);
- prověření obsahu (faktografie, sémantika);
- zohlednění rétorického modu, případně jeho proměn;
- zařazení do literárního a kanonického kontextu (funkce perikopy v širším literárním kontextu; tzv. Sitz in der Literatur);
- teprve nakonec/ kritickou konfrontaci se sekundární literaturou (studie, komentáře);
- vlastní formulaci teologicky důležitých motivů a aspektů;
- shrnující a reflektující souhrn výtěžků (sumarizující teze).

Písemné materiály exegetických příprav se předkládají dva dny před zkouškou.

Podobně jako již při 1. souborné zkoušce platí, že se jedná ryze o studentovu vlastní přípravu ke zkoušce, před zkouškou se předkládá pouze k nahlédnutí. Materiály nemusejí být formálně upraveny jako kvalifikační práce (přípravy nejsou po formální stránce vůbec hodnoceny), mohou být např. psány rukou, ve studentově mateřštině atd. (musí však obsahovat vlastní překlad zpracovaných textů do češtiny).

Materiály je možné examinatorovi zaslat emailem (PDF v příloze) nebo odevzdat do poštovní přihrádky examinatora na děkanátě ETF.

Při zkoušce z exegeze připraveného textu (nikoli při jeho překladu!) je možné do materiálů nahlížet, výklad podpořit využitím připravených diagramů apod.

b/ zkušební tématické okruhy z teologie SZ a biblické hermeneutiky

I. ORIENTACE V DISCIPLÍNĚ

1. Dějiny disciplíny, základní možnosti jejich periodizace, typologizace přístupů a základních modelů v koncipování ThSZ (např. deskriptivní či kerygmatické; historické či systematické pojetí ThSZ).

2. Klíčové postavy dějin disciplíny (J. Wellhausen, H. Gunkel, S. Daněk, W. Eichrodt, G. von Rad, W. Zimmerli, B. S. Childs; jejich přínos a význam, základní díla).

II. ZÁKLADNÍ TÉMATA A POJMY

3. Teologie (de Deo): Boží jména a tituly (náplň a funkce termínů *JHWH, El, Šaddaj, Eljon, Ádón, Melek, Qádóš*; jejich nábožensko-historický kontext i specifikum usu příslušných textech SZ).

4. Teologie (de Deo): Boží reprezentace a projevy (způsoby vyjádření přítomností Boží; náplň a funkce termínů *šém, kábód, páním, mal'ách a chokmá, dábar, rúach*; slovesa "zjevit se", "žehnat / proklínat", "být s...", "dopřát zdar").

5. Antropologie (de homine): Člověk (základní výpovědi o člověku, jeho vymezení vůči Bohu, člověku a "světu"; termíny *ádám, enóš, 'iš we'íššá, zákár uneqéwá, gibbór*; metafory, např. prach, k obrazu Božímu atd.). [lit. Balabán]

6. Eklesiologie: Izrael a národy země (různá vymezení lidu Hospodinova, příslušná terminologie – *`am, gój, édá, káhál, jisráel*).

7. Soteriologie (základní charakteristika soteriologických výpovědí a jejich funkce; nejdůležitější motivy a témata tradice / exodus atd.; kořeny *n-c-l, j-š-', g-l-h, g-'-l, p-d-h* a jejich deriváty).

8. Zákon (*Tóra – nomos – lex*): vymezení a pojetí; kasuistické a apodiktické právo; biblické a mimobiblické zákoníky; náboženská funkce Zákona; termíny *tóra, cedáqá, mišpát, choq, édút, dín, emet, šálóm*.

9. Smlouva (*berít*): typy smluv ve starověkém Orientu; smlouva jako paradigma vztahu mezi JHWH a Izraelem; smlouva s Noe, smlouva s Abrahamem, smlouva Sínajská; ritus smlouvy; význam paradigmatu smlouvy pro teologii.

10. Hamartologie SZ: "svatost, čistota, zlo, hřích" (problém zla, smíření a očistění; rozlišování čistého a nečistého; termíny *chattá', `áwón, péša', réša', tób, ra', k-p-r, q-d-š*).

11. Stvoření (vyznání Boha "Stvořitele" - podoba, místo a záměr tohoto vyznání; jednotlivé tradice o díle „stvoření“ /jejich terminologie, symbolika a funkce/; vymezení v historickém kontextu; vztah k sz-ní eschatologii).

12. Eschatologie (vymezení a pojetí; vztah ke kultu, svátkům; vztah k prorocké zvěsti; typ „Soudu, dne Hospodinova“; důsledky eschatologie pro sz pojetí dějin; universalita či partikularita záchrany).

13. Mesiáš - typologie mesiášských představ a postav SZa (Pomazaný; motivy královské, prorocké, kněžské; eschatologie či historie; základní mesiášské texty SZa; terminologie a symbolika). [lit. Heller]

III. TEOLOGICKÉ RYSY TRADIČNÍCH OKRUHŮ SZ

14. Teologie Tóry (tradiční vrstvy a kanonický celek)

15. Teologie deuteronomistického tradičního okruhu

16. Teologie chronistického tradičního okruhu

17. Teologie profetického zvěstování - předexilní

18. Teologie profetického zvěstování - exilní

19. Teologie profetického zvěstování - poexilní

20. Teologie mudroslovné literatury

21. Teologie apokalyptické literatury

IV. TÉMATA SHRNUJÍCÍ

22. Etika SZ. Výklad a dějiny působení Dekalogu.

23. Noetika, hebrejské a řecké „myšlení“.

24. Otázka tzv. monotheismu (religionistická typologie /mono-, heno-, -theismus, -latrismus/; přiměřenost kategorií pro vyjádření theologického propria SZa; konstitutivní prvky JHWH-víry; motivy exkluzivity vztahu k Hospodinu v jednotlivých složkách starozákonního kánonu).

25. Možnosti christologické interpretace SZ (základní modely přístupů a jejich kritické hodnocení).

26. Hermeneutika SZ. Význam a interpretace SZ jako Písma v křesťanské církvi.

Literatura: dle vlastního uvážení (v návaznosti na literaturu doporučovanou při přednáškách a semináři)

Termíny: ve vypsáném zkušebním období. Termíny jsou vypisovány na webstránce -- jdi na vypsané termíny.

Examinátor: prof. Filip Čapek, Ph.D.

Nový zákon – 2. souborná zkouška / Magisterská zkouška Požadavky ke zkoušce

Předpoklady: Zápočet ze semináře NZ.

Zkouška se koná na základě vypsáných termínů v SIS, případně je možné ji domluvit individuálně – student osloví některého z vyučujících (J. Mrázek, J. Roskovec, D. Cielontko), osobně nebo prostřednictvím e-mailu.

Zkouška má 2 části-okruhy.

ZÁKLADNÍ OKRUHY ZKOUŠKY A LITERATURA:

1) Exegeze

a) Cílem této části zkoušky je prověřit schopnost studenta samostatně a s využitím standardních exegetických metod interpretovat biblický text v souvislosti celkového theologického zaměření příslušného spisu.

b) Student si připraví 2 exegeze, odlišné od těch, které připravil pro 1. soubornou zkoušku, každý z oddílů by měl mít 10–15 veršů; doporučuje se vybírat texty tak, aby vhodně doplnily výběr z 1. souborné zkoušky (tj. texty, které student předtím nevolil, např. Zjevení, pastorální epištoly, Skutky atd).

c) Exegeze by měla obsahovat vlastní překlad řeckého textu, syntaktický rozpis textu, textově kritický aparát, poznámky k literární formě/žánru, gramatickou a lexikální analýzu, zasazení perikopy do literárního kontextu, poznámky k relevantním historickým reáliím, reflexe hlavních interpretačních linií v sekundární literatuře (např. vybraných komentářů) a také pokus o vystižení hlavního sdělení textu; zvláštní důraz se klade na vztah vykládaného textu k teologii příslušného spisu, nebo autora (např. teologii Pavla, Matouše nebo Zjevení).

2) Teologie NZ

a) Cílem této části zkoušky je prověřit schopnost studenta orientovat se v základních theologických profilech jednotlivých NZ textů a autorů

b) Povinná četba jedné knihy k teologii NZ a jedné knihy k historickému Ježíši, z nichž je alespoň jedna v cizím jazyce. Příklady titulů (po domluvě je možné navrhnout i jiný titul):

c) Teologie:

- U. Schnelle, Theology of the New Testament, Grand Rapids: Baker Academic, 2009 (pův. Theologie des Neuen Testaments, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007);
- M. Wolter, Paul: An Outline of His Theology, Waco: Baylor, 2015 (pův. Paulus: ein Grundriss seiner Theologie, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener, 2011);
- T.R. Hatina, Novozákonní teologie a hledání její závažnosti, Praha: Karolinum, 2018 (pův.: New Testament theology and its quest for relevance: ancient texts and modern readers, London: Bloomsbury, 2013);
- H. Räisänen, Beyond New Testament Theology: A Story and a Programme, London: SCM, 2001;
- J. Mrázek, Teologie opomíjených, Jihlava: Mlýn, 2013;
- P. Pokorný, Od evangelia k evangeliím: dějiny, teologie a působení biblického výrazu "evangelium", Praha: Academia, 2016 (pův. From the Gospel to the Gospels: history, theology and impact of the biblical term 'euangelion', Berlin: de Gruyter, 2013);
- J.D.G. Dunn, The Theology of Paul the Apostle, Grand Rapids: Eerdmans, 1998;
- J. Frey, Theology and History in the Fourth Gospel: tradition and narration, Waco: Baylor, 2018;
- J. Schröter, From Jesus to the New Testament: early Christian Theology and the origin of the New Testament canon, Waco: Baylor, 2013 (pův.: Von Jesus zum Neuen Testament: Studien zur urchristlichen Theologiegeschichte und zur Entstehung des neutestamentlichen Kanons, Tübingen: Mohr Siebeck, 2008);

- J.D.G. Dunn, *Unity and diversity in the New Testament: An inquiry into the character of earliest Christianity*. London: SCM Press, 1990;
- I.H. Marshall, *New Testament Theology: Many Witnesses, One Gospel*, Downers Grove: IVP, 2004;
- P. Stuhlmacher, *Biblical Theology of the New Testament*, Grand Rapids: Eerdmans, 2018 (pův. *Biblische Theologie des Neuen Testaments*, 2 sv., Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1992 a 1999);
- F. Vouga, *Teologie Nového zákona*, Jihlava: Mlýn, 2009;
- U. Luz, *The Theology of the Gospel of Matthew*, Cambridge: CUP, 1995;
- R. Bauckham, *The Theology of the Book of Revelation*, Cambridge: CUP, 1993;
- C.C. Black, *Mark's Gospel: History, Theology, Interpretation*, Grand Rapids: Eerdmans, 2023;
- T. Söding, *Boží Syn z Nazareta. Ježíš v novozákonních spisech*, Praha: Vyšehrad, 2020;
- P. Pokorný, *Theologie der lukanischen Schriften*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1998;
- D.C. Allison, *The Resurrection of Jesus: Apologetics, Polemics, History*, London: T&T Clark, 2021.

d) Historický Ježíš:

- G. Theissen – A. Merz, *The Historical Jesus: A Comprehensive Guide*, Minneapolis: Fortress Press, 1998 (pův. *Der historische Jesus. Ein Lehrbuch*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1996);
- J. Schröter – Ch. Jacobi (eds.), *The Jesus Handbook*, Grand Rapids: Eerdmans, 2022 (pův. *Jesus Handbuch*, Tübingen: Mohr Siebeck, 2017);
- D.C. Allison, *Jesus of Nazareth: Millenarian Prophet*, Minneapolis: Fortress Press, 1998;
- J.D.G. Dunn, *Jesus Remembered*, Grand Rapids: Eerdmans, 2019;
- Jens Schröter, *Jesus of Nazareth: Jew from Galilee, Savior of the World*, Waco: Baylor University Press, 2014 (pův. *Jesus von Nazaret. Jude aus Galiläa – Retter der Welt*, Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2012 a novější);
- David Flusser, *Ježíš*, Praha: Oikymen, 2002.

STANDARDNÍ PRŮBĚH ZKOUŠKY:

- Student min. 5 pracovních dní před konáním zkoušky pošle 2 exegeze a seznam přečtené literatury vybranému zkoušejícímu
- Zkouška začíná jednou z exegezí, kterou vybere zkoušející – student krátce přečte v řečtině a přeloží část vykládaného oddílu a představí postup a výsledky své exegeze; zkoušející se táže doplňující otázky
- Z exegeze se přechází k obecnější diskusi o teologických otázkách novozákonních spisů
- Student představí přečtenou literaturu z teologie a historického Ježíše. Student by měl mít základní informace o autorovi přečtené knihy, vyložit její cíle, obsah a také nabízený koncept kriticky zhodnotit.

Rozdílová zkouška pro absolventy VOŠ-ETS

Informace a pokyny k rozdílové zkoušce pro absolventy VOŠ-ETSPožadavky ke zkoušce

Absolventi VOŠ-ETS, oboru *Teologie*, mohou podle rámcové dohody UK ETF a VOŠ-ETS (v disciplíně Starého zákona) požádat o uznání zkoušky z Úvodu do studia Starého zákona (kurz ET1001), kurzů hebrejštiny (ET9301), kurzorické četby (ET1010) a starozákonního prosemináře (ET1011).

Tzv. první soubornou zkoušku ze Starého zákona (viz studijní plán) mohou na základě svého předchozího studia na VOŠ-ETS složit **formou rozdílové zkoušky**, jež je zaměřena na:

- prověření exegetické práce s hebrejským textem SZ,
- otázky literárního úvodu
- a problematiku exegetické metodologie (hermeneutiky).

Examinátorem je doc. Petr Sláma, Ph.D.

Postup:

1. Studenti se examinatorovi přihlásí a požádají jej o stanovení termínu zkoušky (obvykle koordinovaně, všichni adepti daného ročníku).
2. Studenti examinatorovi před termínem zkoušky předloží své vlastní písemné práce z absolvovaných kurzů na VOŠ-ETS (exegetické papery, syllaby z cvičení a přednášek).
3. Do *Výkazu o studiu* (indexu) si studenti před zkouškou (resp. při zápisu) vepíší všechny výše uvedené kurzy a ještě kurz ET1002 *Literární úvod do SZ* a kurz ET1003 *Dobové pozadí SZ*.
4. Studenti se podrobí ústnímu přezkoušení.
Předmětem zkoušky je exegeze vybraného biblického oddílu (obvykle na základě exegetické písemné práce z VOŠ-ETS) a otázky z látky literárního úvodu do SZ a biblické hermeneutiky.

Rozsah zkoušené látky z literárního úvodu do SZ a biblické hermeneutiky je dán touto **doporučenou literaturou**:

- R. Rendtorff, *Hebrejská bible a dějiny*, Praha: Vyšehrad 1996
- M. Oeming, *Úvod do biblické hermeneutiky*, Praha: Vyšehrad 2001
- Výklad Bible v církvi, Praha: Zvon 1996